

TARVAS

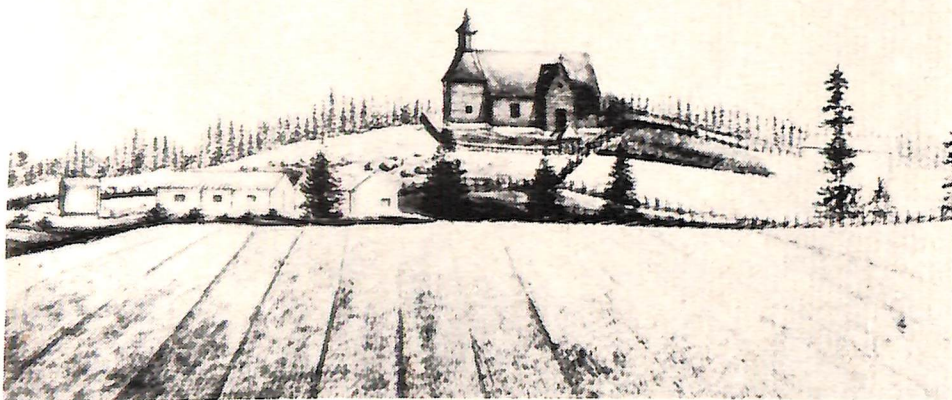
KOTISEUTULEHTI

Toimittanut Kalervo Mäkinen Julkaisijat Tarvasjoen Osuuspankki ja Tarvasjoen Säästöpankki

Tarvasjoen kirkko 200 vuotta

Tarvasjoen kirkko on nykyisellä paikallaan ainakin kolmas. Toht. Aulis Ojan mukaan olisi ensimmäinen kirkko rakennettu Tarvasjoelle jo 1200-luvulla, eli ennen kuin asutus tuli paikkakunnalle 1316. Rakentamalla kappelin erämaahan pakanallisen uhrilehdon, hiiden, viereen, katolinen kirkko halusi ohjata hiiressä ennen uhranneet eränkävijät ja ohi kulkevat matkustajat luopumaan vanhoista tavoistaan ja saada heidät palvelemaan kappelissa elävää Jumalaa. Ei ole tietoa kauanko tämä maamme ainoa tiedossa oleva asumattomaan erämaahan rakennettu, Talakappeliksi kutsuttu, Herranhuone palveli paikkakuntaa ja koska seuraava kirkko rakennettiin. Ainoa nykypäivänä kappelista kertova lienee silloin alttarilla olleen puuveistoksen pää.

Kirkon ympärille syntyneitä seurakuntaa alettiin 1550-luvulla nimittämään Alastaron saarnahuonekunnaksi ja se käsitti nykyiset Karinaisten ja Tarvasjoen seurakunnat. Kirkon kalustosta tiedetään tuolta ajalta vain, että alttarinmattona käytettiin karhuntaljaa. Nykyistä edeltävään kirkkoon rakennetusta saarnatuolista ovat nykyiset kuvat ainakin vielä jäljellä. Samoin ovat lehterinkaiteen kuvat, kaksi kirkonkelloa ja 14-haarainen kynttilä-kruunu. Kun Karinainen 1657 rakensi oman kirkon se erottautui omaksi saarnahuonekunnaksi ja Tarvasjoen puolta alettiin kutsua Euraksi.

Tarvasjoen kirkko, yliop. C.P. Hällströmin akvarellin mukaan 1792. Omistaa Upsalan yliopiston kirjasto.

Seurakunnan toimintaa elvytti tuomiokapitulin päätös saarnaajan viran perustamisesta Euralle 1771. Seuraavana vuonna seurakunta rakensi papilleen virkatalon nykyisen seurakuntatalon paikalle Euran kylän yhteismaalle. Oman papin saaminen, sekä emäseurakunnan Marttilan ja Kosken juuri rakennetut kirkot olivat varmaan Eurallakin antamassa vauhtia uuden kirkon rakentamiseen. Vanha kirkko oli tullut niin huono kuntoiseksi, ettei sitä enää kannattanut korjata, vaikka siihen vielä 1758 oli tehty uusi paanukatto ja se oli ulkopuolelta laudoitettu. Niinpä kirkonkokous päätti 29. 5. 1774 antaa kirkon purettavaksi ja rakentaa tilalle uuden. Tuomiokapitulin lupa yritykselle saatiin jo 25. 6. 1774. Seurakunta kuitenkin hidasteli ja vasta 17. 8. 1777 päätettiin ottaa kirkonrakentajaksi tunnetun turkulaisen kirkonrakentajan Antti Piimäsen poika kirvesmies Mikkeli Hartlin palkkana 500 kuparitaalaria kirkonkassasta sekä kappi rukiita, kakku ja juusto joka talosta ynnä kyydit Euran ja Turun välillä. Kirkosta tehtiin 12 syltä pitkä ja 5 1/2 syltä leveä kolmella lehterillä.

Uuden kirkon kivijalka pystytettiin vielä syksyllä 1777. Kaikki seurakuntalaiset eivät kuitenkaan seuraavana talvena

ajaneet kirkonmälle vaadittua puutavaramäärää ja siksi kirkko vielä kesällä 1778 jäi keskentekeiseksi valmistuen vasta alkusuvesta 1779. Sama kirkonrakentaja piirsi ja rakensi ainakin Pöytyän, Yläneen ja Säskylän kirkot. Tarvasjoen kirkkoa voi pitää eräänä edustavimpana kustavilaisen ajan kirkonrakennusarkkitehtuurin edustajana. Hyvällä huolenpidolla se on säilynyt kaksi vuosisataa hyvä kuntoisena ja tehtävänsä täysin sopivana. Kirkkosalin valoisuus ja avaruus yhdessä puhtaiden ja hillittyjen värien kanssa luo Herranhuoneeseen kuuluvan arvokkaan ja hartaan tunnelman. Jo yli 700 vuotta on samalla paikalla sanaa julistettu. Vuosisatoja ovat kirkonkellot kutsuneet seudun kansaa yhteen Jumalaa palvelemaan ja kiittämään. Toisinaan kirkonkellot ovat kertoneet hädästä tai tulipalosta. Useimmin ne ovat kertoneet ajallisen elämän päättymisestä, kun sukupolvi vuorollaan on siirtynyt täältä pois.

1400-luvun alusta peräisin oleva Pieta-ryhmään kuulunut Kuolleen Kristuksen pää, veistetty Pohjois-Saksassa.

Ainakin toistaiseksi on jäänyt hämärän peittoon, koska koiti se silloisille tarvasjokelaisille suuri päivä, jolloin uusi kirkko vihittiin käyttöön. Maakunta-arkistosta ei löydy niiden vuosien kirkonkokouksen, eikä kirkkoneuvoston pöytäkirjoja. Samoin tuomiokapitulin pöytäkirjat tuolta ajalta ovat palaneet Turun pallossa 1827. Ainoa asiaa vähän valottava on tuomiokapitulin kirjekokoelmasta löytämäni Turun piispa Jaakko V. Haartmanin Perniön lääninrovastille And. Gadolinille osoitettu 29 pv. syyskuuta 1779 päivätty kirje. Siinä piispa pyytää rovastia vihkimään Euran kappelin juuri valmistuvan kirkon ja toimittamaan tarkastuksen seurakunnan tilasta. Samalla hän pyytää ilmoittamaan, ettei kirkon lattian alle enää saa vainajia haudata. Lisäksi hän ilmoittaa, ettei Marttilan kirkkoherra rovasti Juhana Hortelius vanhuutensa ja heikkoutensa vuoksi voi osallistua kirkon vihkimiseen. Hyvin ymmärtää, ettei kaksi vuotta myöhemmin 93 vuotiaana kuollut, Marttilan kirkkoherrana 42 vuotta toiminut, rovasti Hortelius enää jaksanut matkustaa erillisen saarnahuonekunnan kirkon vihkiäisiin.

Olettaa sopii, että kirkko vihittiin ennen joulua 1779. Nyt oli seurakunnalla oma sielunpaimen past. Henrik Hammarén, hänelle rakennettu pappila ja upo uusi kirkko. Varmasti seurakuntalaisista tuntui, että nyt oli astuttu aimoaskel lähemmäksi omaa itsenäistä seurakuntaa. Se kuitenkin toteutui täysin vasta 130 vuotta myöhemmin. Varmasti tyytyväisyys, ilo ja kiitollisuus täytti esivanhempiemme mielet heidän saapuessaan uuden kirkkonsa vihkiäisiin. Saakoon sama ilo täyttää meidän mieleämme saadessamme kokoontua Jumalaa kiittämään vuosisatoja vanhaan kauniiseen temppeliimme.

Kalervo Mäkinen

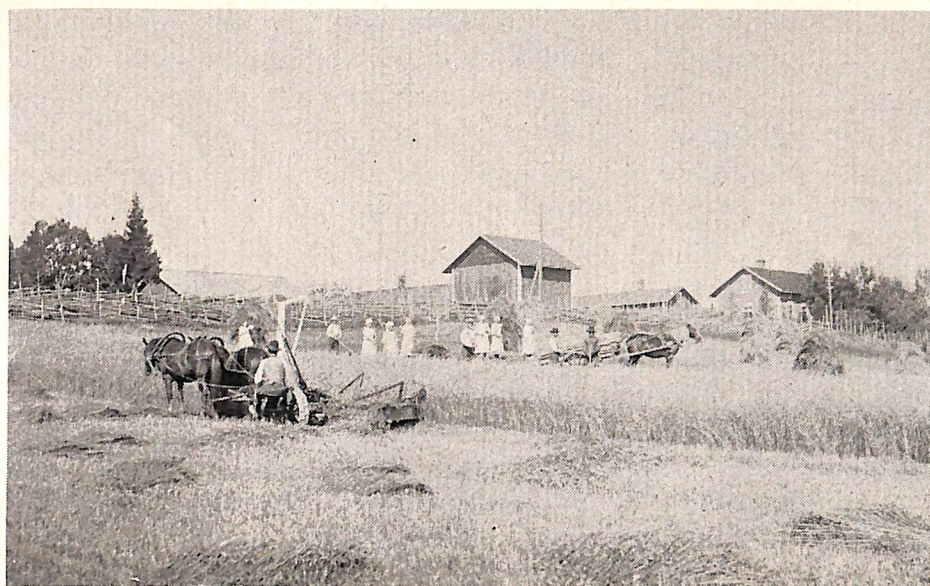
Atte Alkio

Entisaikojen Tarvasjoki

Ihminen, maailman turulle jo nuoruusvuosinansa kotiseudultaan lähtenyt, palauttaa aina mieleensä kotiseutunsa kuvan siellä käydessään, kotiseudun asukkaita, entisiä ystäviä tava- tessaan, tai muuten, hiljaisina hetkinään antaessaan ajatustensa liittään sinne kauvas. Palautuu mieleen koko kuva kotiseudusta, "sen ystävälliset Äidin kasvat" kuten Kivi sanoo. Näin on laita allekirjoittaneen osalta, joka kohta viisikymmentä vuotta on elänyt ja vaikuttanut muualla. Aina ajoittain matka kuitenkin suuntautuu sinne Paimionjoen viljaville äyräille, ja sen savenhar-

mälle. Uskonollisuus oli syvällisempää kuin monasti nykyisin. Kirkossa käynti oli säännöllistä. Kirkko oli myös osaltaan tiedotuslaitos. Tiesyynit, huuto-kaupat y.m. luettiin kirkollisten kuulutusten jälkeen saarnatuolista.

Juhlien aikaiset tavat sykehdyttävät vieläkin mieltä. Tällaisia olivat erikoisesti Joulun ja Pääsiäisen viettoon liittyvät tavat. Erikoisesti joulukirkkomatka hevoskyyteineen ja joskus kilpajoineen oli meille pojille elämys. Pääsiäisen vietto hakotarhoineen, keinuineen- ja hypinlautoineen kokosi muuta-kin väkeä kuin oman talon.

maan veden hohtoon jossa ennen lapsena pulikoimme. Silmiin ei voi olla satumatta tuo peltojen takan kumottava Rajavuoren laakea laki, jonne monet lapsuuden aikaiset tarut jättiläisen jalanjälkeineen ulottuvat. Ja sitten tuo edellämäinittu savenharmaa joki. Uskollisesti se myötäilee Hämeen Härkätien vanhaa väylää, kohti alkuläheteitään Lounaiseen Hämeeseen.

Kotiseudun kuvaan liittyvinä palautuvat mieleen monet näkymät, muutkin kuin vielä silmin todettavat. Nykyajalle, menneen hämärään jääneet tavat, työmuodot, henkiset harrastukset, seuratoiminta y.m. Melkeimpä haikeudella muistelee monia lapsuus- ja nuoruusvuosiin liittyviä tapahtumia. M.M. kansakoulun jatkokurssilla opettaja Mattilan erinomaiset opetustavat loivat meihin moniin poikiin sellaisen maahengen idun joka myöhemminkin on kantanut satoa. M.M. allekirjoittaneen esitelmä lannahoidosta sanottiin olleen hauska ja "tyypeä säilyttävä".

Talonpoikainen elämäntyö oli perustekijöitä sen ajan koti- ja perhe-elä-

Sen ajan elinkeinoista muodosti noilla jokivarsilla maa- ja metsätalous pääosan ja antoi työtilaisuuksia samassa mitassa vieraalle työvoimalle, josta taas johtui, että perheet olivat henkilöluvultaan nykyistä suurempia. Kotonani oli tuo luku 8–9 henkeä, niin nais- kuin miestyöntekijäthän olivat "talonruokaisia". Työtavatkin olivat luonnollisesti ihmis- ja hevostyövoimankäyttöön perustuvia. Työteliäisyys- ja ahkeruus kuuluivat elämän perusedellytyksiin. Näillä edellytyksillä oli pureuduttava maan kamaraan jotta elinmahdollisuudet, leipä sekä särvin, jopa senajan rajallinen hyvinvointikin olivat turvatut.

Maatalouden tuotantoprosessissa oli ratkaisevaa eri vuodenaikoihin liittyvät työsuoritukset. Mitään säätiedotuksia ei ollut, kuin isännän entiset kokemukset ja havainnot sekä vanha almanakka. Hevostyövoima näytteli pääosaa 20–30 lukujen vaihteisessa. Kevätkylvöihin tulevat pellot kynnettiin syksyllä. Hieman Retuperäisenä pidettiin taloa, jossa oli vielä keväällä kynnettävää.

Muokkausvälineet olivat vieteriäes ja hankmo pyörivänä äkeenä.

Varsinais-Suomen, ja niin myös Tarvasjoen jokivarsien savikoilla oli kylvötöiden aloittaminen ja sen aika tärkeää. Isäni tapasi sanoa, että päivän erehdys keväällä aiheuttaa viikon myöhästymisen tuleentumisessa. Eräissä kylissä kerrottiin kilpailtavan siitä, missä talossa ensiksi oli kylvöt valmiina. Näin m.m. Kirkonkylässä ja Euralla. Lannoitteiden käytössä ei nykyisistä mahdollisuuksista voitu nähdä uniakaan. Runsaan kotieläinmäärän ansiosta kotoiset lantavarat olivat avainasemassa. Näyttävää oli, mitä usempi komea "lantapatteri" mutapeitteineen ilmestyi talven aikana talon pellolle. — Valistuneimmat viljelijät käyttivät jo myös fosfaattilannoitteita lisänä, Tuomas-kuonaa ja Luujauhoja. Edellinen raskasta metalliteollisuuden jätetuonaa. Ne oli noudettava hevospeleillä joko Paimion tai Kyrön asemilta Osuuskau-pan tai Kustaan Kuukkalan kaupan toimittamina. — Kesäkuukaudet olivat ankaraa kesantomaiden kunnostamisen aikaa. Perusmuokaus ja lannoitus olivat tärkeitä. Sen aikuinen kahdeksanjakoinen vuoroviljely edellyttivät melko-moista kesanto-ruislohkoo. Sadonkorjuukausi, jonka ensimmäisenä tehtävänä oli rukiin leikkuu, oli työteliästä ja väuhdikasta aikaa. Elonkorjuussa näytteli viikate pääleikkuaasetta. Hevosve-toisia itseluovuttavia leikkuukoneita kyllä alkoi jo tulla 20-luvun alkupuolella n.k. "sotasaaliskoneita".

Elopäivää, rukiinleikkuupäivä oli melkeimpä kuin juhlaa. Väkeä paljon, siinä 16–20 henkeä. Niittäjät ja "ylös-ottajat" pareittain, ja kilpailumieli valalla. Päivän ruokailupuoli oli loistava, meidän poikien mielestä kuin jouluna. Rosollit, laatikot, kotoiset makkarat ja kinkut täyttivät pöydän, palanpainik-keena piimä ja kalja. Jälkiruokana, jokin makea soppa ja pannukakkua. Viimeksimainittu lausautti "päiväläinen" Kalle L ulos tuvasta väentyessään, että "ku pannukakkuki oli ku ovveen pu-likas". — Koko kylän tai taloittainkin pidettävät "elotanssit" sitten kruunasivat tuon hien ja vaivan.

Entisaikojen maaseudun elämänrytmiin ei lainkaan liittynyt noita nykyajalle ominaisia vapaa-ajan käytön pulmia, eikä tuollaisia nykyajalle egolo-gisia, psykologisia ja muita "logisia" pulmia. Ihmistä ei riepotehtu näännyksiin kaikenmaailman tutkimuksilla, kursseilla, seminaareilla ilman näkyvää tulosta. Harrasteita oli monenmoisia ja niihin juuri nuoriso osallistui vilkkaasti. Keskeisintä osaa näyttelivät Nuorisoseura, N.S:n Urheilijat, Työväenyhdistys y.m. Ammatillisella puolella olivat erittäin merkittävässä asemassa Maamiesseura ja Pienviljelijäyhdistykset. Nuorisoseuran näyttämötoiminta "näytelmäkappaleet" olivat suosittuja. Ohjelmallisia iltamia järjestettiin usein, ja niissä muun ohjelman loputtua usein pitkiä ja vaativia näytelmiä, m.m. sellaisia kuin Tukkijoella, Roinilan talossa, taistelut Heikkilän talosta y.m. Pitkät näytelmät vaativat runsaasti väkeä ja pitkät harjoitteluaajat. Kun navetalta tai metsästä taikkapa mudanajosta oli sel-

vinnyt, niin kiireesti N.S:n talolle näytelmäharjoituksiin, pitkiltäkin matkoilta jalan, pyörillä tai suksin.

Samanlaista näyttämötoimintaa har- rastettiin myös työväenyhdistyksen piirissä.

Määräajoin nuorisoseuran osalle lan-keavat maakunnallisten Laulujuhlien järjestelyt olivat suuri merkkitapaus, koko pitäjän kunnia-asia. Itse juhla-paikka oli Knaapin talon jokirannassa jossa oli kuin luonnon muovaama amfi-teatteri. Urheilukilpailut pidettiin NS:n kentällä. Väkeä oli koko maakunnan laajuudelta ehkä tuhansia, innostus suuri. Autot ja niiden pensantuoksu eivät pahemmin häirinneet. Turusta saattoi tulla 2–3 autoa ikäänkuin näytteille.

Tarvasjoella oli siihen aikaan tiettävästi kolme autoa, Juvan kartanossa kk:n Uudessatalossa ja K. Laaksosella jonka viimeksimainitun Ezzegs oli pik-pupoikien ihastus.

Maamiesseuran ja Pv-yhdistysten ohjaavaa neuvontatoimintaa ei sovi väheksyä. Se oli silloista eräänlaista syvä-kyntötyötä maatalouden työn saralla. Oli jo oma maatalousneuvoja, myöhemmin myös metsähoidonneuvoja. Syksyisen ikäänkuin sadonkorjuun päätökseksi oli Maamiesseuran syys-juhlapäivä kyntö- ja ojanluontikilpailuineen. Työkilpailut pidettiin taval- lisesti Eurankylän Sepän- tai Kujan-pään pelloilla.

Vapaa-ajan käyttöön liittyvänä on vielä mainittava pitäjän senaikainen urheiluharrastus. Avainasemassa oli Nuorisoseuran Urheilijat ja sen jopa maakunnallisestikin huomattava juoksija-kaarti. Tuo juoksijakaarti johon kuuluivat N. ja L. Koivunaho Maunulan veljekset ja E. Frosti olivat usein kärkeis-joilla m.m. S.K:n ja SVUL:n Turun piirin viesti- tai maastojuoksuissa voittaen usein m.m. joukkuekilpailut. Urheilu-kentän puute oli haitallinen, ja siksi lähinnä juoksut, maastossa ja maantiellä, olivat pääajit. Hiihtoharrastus oli myös erittäin korkealla ulottuen m.m. Varsinais-Suomen maakuntaviestin voittoonkin. Voi myös mainita, että edellämäinittu juoksijakaartista ylti yksi, nimittäin Niilo Koivunaho maa-otteluedustajaksi 1500 metrin matkalla Ruotsia vastaan.

Meidän poikien urheilunnostusta kuvaa myös m.m. se, että jos oli tiedossa kilpailut Turun Urheilupuistossa, niin pyörillä ajettiin tuo 35 km:n matka, satoi tai paistoi, jotta nähtiin Paavo Nurmi, joskus samoissa kilpailuissa Jussi Ritola, Ruotsin Vide y.m.

Lopuksi haluaisin korostaa sitä, että muistitietoni perustuvat ajanjaksoon 1918–30, siis verrattain lyhyt, mutta on tuon ajanjakson eräänlaiselle murrosajalle ominainen. Entisiä aikoja, asioita ja tapahtumia muistelleissa muistojen kätkeistä puikahtaa esille asioita, ikäänkuin patoutuneina, joita ei nyky-ikäisessä elämässään muista, jotka kuitenkin työntävät tieltään nykyisyyden, ja vievät ajatukset kauvas taakse-päin, kauvan sitten elettyjen tapahtu-mien tapojen ja sattumusten piiriin, joka siirtyminen saattaa joskus olla hy-vinkin mielekäästä. Sanonta, "joka ei vanhaa tunne, ei hän uuttakaan ymmär-rä, pitäne paikkansa.

Muinaisista merivaiheista Tarvasjoella

Useiden tutkijoiden tekemien havaintojen mukaan mannerjää suli Tarvasjoen alueelta 7900–7800 eKr., eli hieman yli tuhat vuotta myöhemmin kuin esimerkiksi uloimpaan eli ensimmäiseen Salpausselkään kuuluvalta Lohjanharjulta. Jään sulettua koko alue oli meren peitossa, koska Itämeren pinta sijaitsi tällöin selvästi yli 100 m nykyistä ylempanä, ja Tarvasjoen korkeimmat kohdat, Lyömästen kalliot, ovat vain noin 95 m:n tasolla. Tätä Itämeren vaihetta kutsutaan Yoldia mereksi Yoldia arctica-nimisen simpukan mukaan, jonka kuoria tavataan vaiheen merenpohjasavissa. Tällöin Itämerellä oli myöskin suora vesiyhteys Keski-Ruotsin yli valtameriin, Mistä johtuen vaiheen vesi oli todennäköisesti suolaista.

Maankohoamisen tuloksena kuitenkin meren pinta laski meillä nopeasti. Samalla maa nousi myöskin Keski-Ruotsin alueella ja tämän tuloksena valtameriyhteys katkesi n. 7000 eKr. Itämeren altaasta tuli suuri järvi, jonka laskujoki oli aluksi ns. Svea-joki ja myöhemmin Dana-joki. Viimemainittu virtasi nykyisen Ison Beltin läpi. Tätä makeavetistä Itämeren vaihetta kutsutaan Ancylusjärveksi pienen Ancylus fluviaalisen nimisen kotilon mukaan, jota tavataan vaiheen savikerrostumissa.

Ancylusvaiheesta on todettu viisi erillistä rantatasopintaa, jolloin on syntynyt rantakivikkoja tai -terasseja. Näiden korkeustasot ovat Tarvasjoen alueella vanhimmasta nuorimpaan: 92 m, 82 m, 72 m, 65 m ja 58 m. Näin siis jo Ancylusjärvivaiheen alussa, n. 7000 vuotta eKr., nousivat Lyömästen alueen kalliot luotoina näkyviin vedenpinnan yläpuolelle. Vaiheen loppupuolella, n. 5300 eKr., vedenpinnan aaltoillessa 58 m:n tasolla olivat nykyisen Tarvasjoen kallioiset mäki-alueet suurehkoja saaria ja Lyömästen alue jo silloista Manner-Suomea.

Noin 5000 eKr. tapahtui koko maapallon ilmastossa nopeaa lämpenemistä. Tämän seurauksena mm. napajäätköt sulivat runsaasti, mikä puolestaan aiheutti valtamerien pinnan nopean nousun. Tällöin nykyisten Tanskan salmien kautta tunkeutui suolaista vettä Itämereen. Vaihetta kutsutaan Litorina mereksi siinä eläneen kotilon Littorina littorea mukaan. Suomen rannikolla valtameren pinnan nousu ja maankohoaminen kumosivat toistensa vaikutukset. Tästä oli seurauksena, että merenpinta pysyi n. 5000–4500 eKr. koko ajan lähes samalla korkeudella, mikä Tarvasjoella vastaa nykyistä 50 m:n tasoa.

Koska merenpinta pysyi lähes 500 vuotta samalla korkeudella, on Lounais-Suomeen syntynyt monia selviä rantaterasseja ja -kivikkoja juuri tämän ylimmän Litorinavaiheen tasolle. Litorinameren rannan tuntumasta on löydetty myöskin runsaasti entisiä asuinpaikkoja. Tämä onkin helposti ymmärrettävissä, koska ilmasto oli nykyistä lämpimämpi mahdollistaen ihmisen oleskelun jo tällöin meillä.

Toisaalta kalastava ja metsästävä ihminen on käytännön syistä aina hakeutunut rannalle asumaan. Lounais-Suomessa kehittyikin Litorinavaiheen alkupuolella ns. Suomusjärven kulttuuri, joka kuuluu mesoliittiseen kivikauteen eli kampakeraamista kivikautta vanhempaan kivikauteen. Suomusjärven kulttuuri on lähinnä kirveskulttuuri, jonka esineistöön kirveiden lisäksi kuuluvat hienosti hiotut kourutaltat, lehtimäiset keihäänkärjet ja suppiloreikäiset pallonuijat.

Ylintä Litorinavaihetta eli Litorina I voidaan pitää myöskin Tarvasjoen kannalta sikäli mielenkiintoisena, että kunnan alue on ollut tällöin rannikkoa, ja myöskin mahdollisesti asuttua seutua. Alikulman, Killalan ja Jauholan peltoukat olivat vielä meren peitossa, mutta välittömästi nykyisten metsien reunoilla on ollut Litorina-rannan paikka. Esim. Liedonperän kylän talojen maki olis ollut jo tällöin hyvin sopiva asuinpaikka meren rannalla. Juvalla meren pinta on ollut n. 2 m nykyistä voimalaitoksen padon vesipintaa ylempanä, mikä merkitsee sitä, että Marttilaan päin olevat peltoukat olivat jo kuivaa maata. Rantaviiva jatkui Tarvashovin kallioiden juuren kautta kohti Yrjäskylä. Tarvasjoen laakso aina Seppälään saakka oli matalaa, vain 1–3 m syvää merenlahtea. Noin puolet Seppälän – Suurilan – Kallelan peltoukkaan keskiosista oli veden alla. Horinen oli jo selvästi kuivaa maata.

Tarvasjoen kirkonmäki muodosti tällöin selvän niemen Litorinamereen – ja olisi ollut myöskin hyvä asuinpaikka! Muita hyviä kalastaja-metsästäjän asuinpaikkoja voisi olla esim. silloinen Tyllilän niemi, Juvan voimalaitoksen tiennot, missä sijaitsi Paimionjoen suu, sekä suojaisat länsi- ja lounaisrinteet Tarvashovista Yrjäskylään. Seppälän – Suurilan alueella rannat olivat matalia ja maatuvia soveltuen huonosti asumispaikoiksi. On luonnollista, että edellä mainittujen paikkojen lisäksi monessa muussa kohdassa Tarvasjoella oli hyviä asuinpaikkoja, esim. Satopään – Hungerlan alueella ja toisaalta Mäentään kylässä.

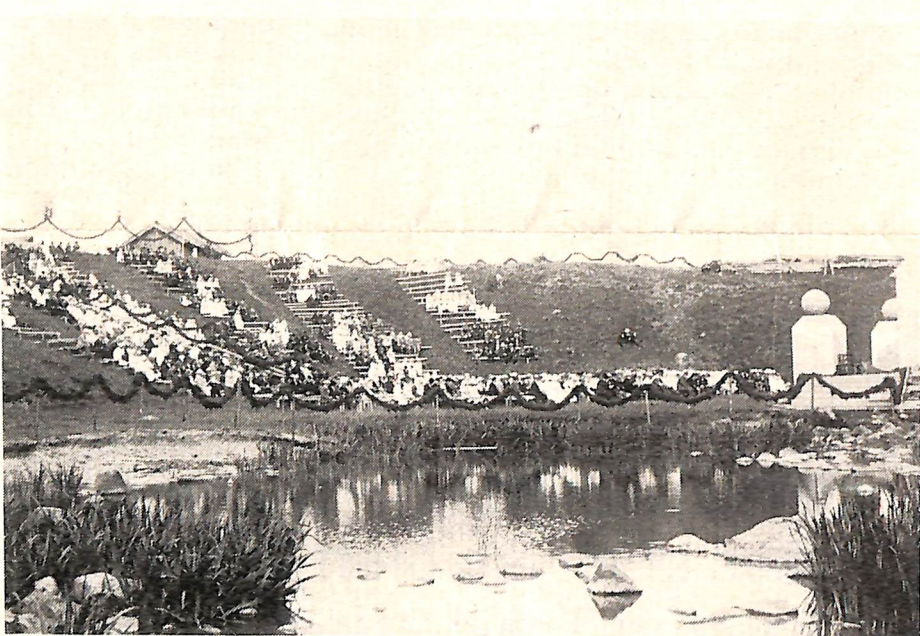
Edellisen perusteella olisikin toivottavaa, että henkilöt, jotka viljelevät maata tai kaivavat perustuksia ja viemäriä 50 m:n korkeuskäyrän tuntumassa, tarkkailisivat mahdollisia kivesineitä, nuotiosijoja ja hiilikerrostumia.

Litorina I vaiheen jälkeen valtamerien pinnan nousu pysähtyi ja niin maankohoamisen tuloksena meri alkoi jälleen vetäytyä Suomen rannikoilla. Noin 3500 eKr. Litorinameren pinta oli enää 43 m:n tasolla. Tällöin Paimionjoen suu oli Killalan tienoilla ja vain kunnan eteläisimmät peltoualueet Paimionjoen laaksossa olivat veden peitossa. Noin 3100 eKr. koko nykyinen Tarvasjoki oli kohonnut merestä.

Turussa 22. 11. 1978

Hannu Mansikkaniemi

Kun politiikkaa tuotiin Tarvasjoelle

Nuorisoseurapiirin laulujuhla v. 1921 Knaapin Kaljukosken rannalla.

Elettiin vuosisadan vaihdetta, siinä vuosien 1904–1906 vaiheilla. Elettiin ensimmäisten eduskuntavaalien valmistelujen aikaa. Poliittinen elämä paikkakunnalla kankesi vielä lapsenkengissä. Uusi Aura oli seudun eniten levinnyt sanomalehti. Se tuli talollisille ja tiedonjanoisille torppareillekin.

En tiedä kenen toimesta, ehkä silloisten suomettarelaiten, järjestettiin Knaapin jokiahteelle suuri väittelytilaisuus ns.s Kaljukosken rannalle. Kokouspaikka varustettiin Knaapin silloisen isännän Vahen toimesta vahvoilla laudoista kyhättyillä istuimilla. Pääväittelijöinä esiintyivät asessori Honka suomettarilaisista, maisteri Nuorteva sosialisteista ja eräs Honkanen nuorsuomalaisista.

Tuskin on Knaapin ahteella esiintynyt niin runsasta ja innostunutta kuulijakuntaa jälkeensä, kuin tässä tilaisuudessa. Varsinkin Nuortevan puheenvuorot olivat yleisöön meneviä, ivailulla ja huumorilla höystettyinä. Honka laukoi kuin raskaalla tykistöllä ainakin ja sai kannattajiltaan runsaat käten taputukset. Halonen taas mataläänisenä ja muutenkin heikommilla puhujalahjoilla varustettuna, ei saanut osakseen paljoakaan huomiota.

”Mutta se loppu oli vallan hassua”, Kottilan kuuliaistanssia lainatakseni. Väittelijöille oli tilattu kestkievearikyyti Juvan kartanosta, millä kyydillä siihen aikaan yleisesti kuljettiin. Nahkuri Antti Aurasen pihamaalla herrat nousivat kyytimiehen rattaille, Honka ja Nuorteva etupenkille, Halonen ja kyytipoika takapenkille. Kuului olevan vähän kiihkeä, että kerittäisiin Kyrön asemalle ajoissa Turkuun menevään junaan. Monen muun joukossa katsoen matkamiesten löhtöä, seisoi myös suutari O. Syrjälä joka vahvaan huittislaiseen tyyliin puki ajatuksensa sanoiksi: ”p-le vie, toi ei oo reilua mieninkiä. Ensin riidelään nyrkit pystyssä ja ollaan kovia poikia mukamas ja sitten istutaan rinnakkain rattailla kaikessa sovinnossa. — hyi perkules.” Syrjälä pruisikautti pitkän sylen sanojensa vahvistukseksi ja sai monelta kuulijalta mielipiteilleen kannatusta.

Pitkät ajat jälkeensä antoi tapaus jutun juurta. Isännät ja torpparit, kuin myöskin mökkiläiset ottelivat kiivaasti kuka kunkin puhujan puolesta. Olihan väittelytilaisuus ikäänkuin alkusoitto sille mitä perästä tuli ja on tullut.

Oskarinpoika

KOKOSI:
JOUKO KYRRÖ

SEURAKUNNAN SIVU SEURAKUN

"KATSO SINUN KUNINKAASI TULEE SINULLE HILJAISENA RATS

TULE KIRKKOON

JOULUYÖN MESSUUN eli Herran P. Ehtoolliselle

24. 12. klo 22, kynttilävalaistus ja joululaulut

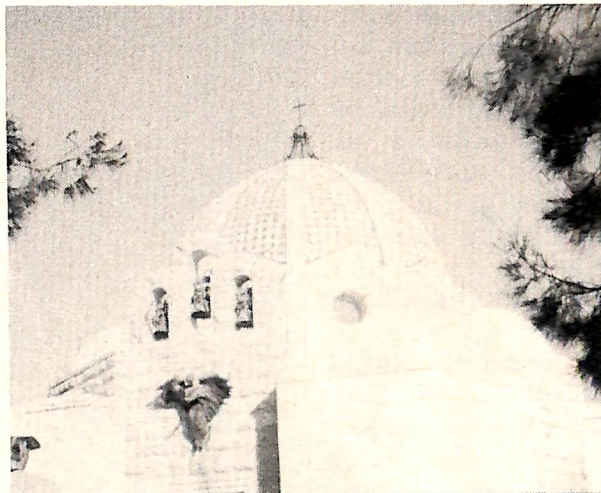
Kanttorin jouluvirsi

- Isot ihmeet taivahan Teki Henki Jumalan, Sana tuli lihaksi, Tähne ihmislapseksi.
- Ainut Poika Jumalan Tuli tänne vaivahan, Syntittä on syntynyt, Syntein tähden kärsinyt.
- Jumala ja ihminen, Auttajamme armoinen, Rauhan ompi rakkahan Tuonut luota Jumalan.
- Isän luona taas on nyt, Voitto vallat turmion, Taivaan aukaissut hän on.
- Isän on hän vertaine. Yhtä iankaikkinen, Hallitse nyt Isänsä Oikealla kädellä.
- Jumalalle kunnia Olkoon korkeudessa, Maassa rauha, suosio, Hyvä tahto, sovinto.

Ambrosius (ns. 333–397). — Martti Luther (1483–1546). — Hemminki Maskulainen (n. 1550–1619) v. 1614 virsikirjaan.

Nykyaikana pidetään joulua kristikunnan suurimpana juhlanä. Mistä tämä johtuu? Mitkä ovat syyt tähän? Alkukirkon tärkein juhla oli pääsiäinen eikä joulua. Vasta kolmesataa vuotta myöhemmin alettiin

Enkelten kirkko Beetholhemin kedolla.

viettää joulua. Näistä ajoista ovat peräisin nykyisen virsikirjamme vanhimmat virtemme mm. Hilariuksen kiitosvirsi (v. 629) ja jouluvirtemme Jeesus Kristus meille nyt (v. 12). Jälkimmäinen on myös vanhin jouluvirtemme.

Tämän jouluvirren tekijä on tunnettu kirkon opettaja, kirkkoisä, Milanon piispa Aurelius Ambrosius († 397).

Ambrosiuksen nimellä on oma loistonsa virsilaulun varhaishistoriassa, niinkuin on hänen elämäntarinallaan. Ambrosius kirjoitti virtensä latinaksi. Sen suomenkielinen asu on Maskun Hemmingin käsialaa Martti Lutherin saksalaisesta käännöksestä tehtynä.

Ambrosiuksen jouluvirren sanat tuntuvat ehkä korvissamme liian saarnaavilta, opin selkeyttä esiintuovilta. Mutta selvitys tähän oli yksinkertainen. Silloin elettiin opillisesti vaikeita aikoja. Jeesuksen jumaluus haluttiin kieltää. Hänet oli vain luotu. Ambrosius taisteli tätä vastaan ja saavutti menestystä.

Entä tänään? Varmasti on Kristuksen kirkon syytä veisata myös Milanon piispan vanhaa jouluvirttä selvittääkseen itselleen kuka Jeesus Kristus oli.

Joulusta on tullut monelle tänä aikana kaikkea muuta kuin Vapautajan syntymäjuhla. Siitä on tehty tunteilua täynnä oleva kaupallinen tapahtuma, jossa toki on paljon hyvääkin mukana lähimmäinen muistamisen muodossa. Mutta joulun lapsi on usein jätetty sivuun. Vain joulun lapsi on tuonut rauhan rakkahan. Hän on syntein tähden kärsinyt. Jouluna on syytä muistuttaa meitä vahvasti älyperäisellä puheella, Milanon piispan virrellä joulun Herrasta.

Tämä virsi on noussut mieleeni jouluvirtenä ainakin edellä mainitsemastani syystä. Lisäksi tiedämme, että myös sävel on aivan kirkon alkuaajoilta peräisin.

Kun näin laulamme Milanon piispan jouluvirttä, saamme joulutervehdyksen monien vuosituhansien takaa. Silloin tiedämme laulavamme jouluvirttä, jotka ovat laulaneet miljoonat ihmiset alkukirkon ajoista saakka. Silloin olemme kristittyjen pyhiinvaeltajien joukossa laulamassa enkelikuoron kanssa Jeesuslapselle kehtolaulua, laulamasta kiitosta Jumalalle hänen suuresta lahjastaan, syntien anteeksiannosta ja iankaikkisesta elämästä. Silloin ei meidän joulumme lopu koskaan ei koskaan.

Toivo Luomala

KAUNEIMMAT JOULULAULUT lauletaan taas lähetystyön hyväksi su 10. 12. klo 19 kirkossa kanttori Toivo Luomalan johdolla.

Terveisiä päiväkerhosta

Tämä syksy päiväkerhotoiminnassa, kuten muussakin seurakuntatyössä, on ollut poikkeuksellinen, koska seurakunnan omat toimintatilat ovat olleet saneerattavana. Tästä johtuen päiväkerhotoimintakin siirrettiin vuokratiloihin, Tarvashoviin.

Liian suuret ryhmät

Taloudellisista syistä päiväkerhojen viikkotoiminta keskitettiin tiistai- ja keskiviikkoihin. Päiväkerhoryhmiä on kaksi ja kummassakin ryhmässä on 20 lasta. Ryhmät ovat suuret, ja se saattaa aiheuttaa lapsissa turvattomuuden tunnetta. Jonkun lapsen kohdalla on voinut mennä useita viikkoja, ennenkuin hän

mielellään on lähtenyt kerhoon. Vastasta, kun lapsi on kokenut päiväkerhoryhmänsä turvallisiksi, tulee päiväkerhosta lapselle odotettu ja iloinen tapahtuma. Kun lapsella ilmenee edellä mainittu tai jokin muu vaikeus, niin olisi hyvä, jos vanhemmat siitä kertoisivat lasten ohjaajille. Vaikeuksien voittamiseksi lapsi tarvitsee päiväkerhossa lasten ohjaajan apua ja tukea.

Sataa vettä, sataa vettä...

Syksyn kerhoajat eivät ehkä palvele kaikkia lasten koteja parhaalla mahdollisella tavalla, mutta ne tullaan korjamaan, kunnes päästään toimintaa jatkamaan seurakuntatalolla.

Aamupäiväryhmän lapset ovat joutuneet aloittamaan kerhopäivänsä jo

klo 9. Niinpä lapsissa on havaittu aamuväsymystä, joka johtuneen varhaisesta ylösnousuajasta. Väsymyksen karistamiseksi on tarvittu reipas satujumppa tai mukaansa tempaava laulu.

Sopivasti piristäväksi on koettu laulu, joka ehkä vanhemmillekin on tutuksi tullut:

Sataa vettä, sataa vettä,
sataa paljon, paljon vettä.
Niin että, niin että on
kaikkialla vettä.

Lasten tuominen kerhoon, keskustasta Tarvashoviin, on ollut hankalaa niille vanhemmille ja perhepäivähoitajille, joilla ei ole ollut käytettävissä autoa. Tämän matkan kulkeminen lasten kanssa on aikaa vievää ja kylmällä säällä lasten terveyden kannalta jopa arveluttavaa.

Kikat avuksi

Syystoimintakaudella päiväkerhot ovat olleet pitkälti ohjelmoituja. Lasten vapaita leikkituokioita ei ole voitu järjestää, koska siihen tarvittavaa leikkivälineistöä ei ole voitu kuljettaa Tarvashoviin. Niinpä lasten ohjaajien on pitänyt varata entistä enemmän kerho-ohjelmaa keventäviä kikkooja.

Joulujuhla

Parhaillaan päiväkerhossa valmistellaan lasten joulujuhlaa, joka on Tarvashovissa 12. 12. klo 19 Tervetuloa, isät ja äidit, viettämään kanssamme Jeesuksen syntymäjuhlaa.

Lasten ohjaajat

JOULUMYYJÄISET TARVASHOVISSA

— 10. 12. klo 12

— Seurakunnan diakoniatyön ja lähetystyön pöydät **SUOSITTELEMME!**

INAN SIVU SEURAKUNNAN SIVU

STAEN AASILLA IKEENALAISEN AASIN VARSALLA." MATT. 21: 5

ANNA JOULULAHJA JEESUKSELLE!
Palauta saamasi lähetysskotelo kirkkoon
joulukuusen juurelle

KIRKKOKUORON ADVENTTI- VESPER

su 17. 12.
klo 19

TERVETULOA!

KUN LAPSESI KYSYY elämää, kuolemaan ja uskoon liittyvistä asioista

- kuuntele häntä
- anna hänelle aikaasi
- keskustele hänen kysymyksistään silloinkin kun et tiedä vastausta
- kerro hänelle mitä itse ajattelet ja vastaa vakaumuksesi mukaan
- uskaltaudu lapsesi kanssa kyselemään, etsimään ihmettelemään ja elämään

Lapsi keskellämme 1978–1980
Kirkon nuorisotyön keskus
Lasten Keskus

MARKUS HEMMILÄ

Miten selviytyä elämän haasteista?

Odotuksemme ja elämämme mahdollisuudet voivat olla keskenään joko sopuinnussa tai ristiriidassa. Pyrimme luonnollisesti tasapainoiseen ja onnelliseen elämään. Mutta elämän oma rytmi pitää sisällään jatkuvaa ponnistusta, jatkuvia epäonnistumisen mahdollisuuksia. Entä jos en kykeneään toimimaan haluamallani tavalla, tavalla, jolla minun odotetaan käyttäytyvän. Voin joko masentua ja sulkeutua tai sopeutua tilanteeseen uudella tavalla.

Tosiasiassa on, että jokainen ihminen kohtaa ongelmia. Miten selviytyä niistä, tai elää niiden kanssa? Sarjakuvien Ressu on todennut naulankantaan: "Kun ihminen on masentunut, hän ei tarvitse hyviä neuvoja, hän tarvitsee myötätuntoa, sympatiaa." Tarvitsemme toinen toistamme. Tarvitsemme myötäelämistä, myötä- ja vastoinikäymisten jakamista, sitä että lähimmäisenä meillä on aikaa kuunnella ja ymmärtää toisiamme. Tämä edellyttää sitä, että hyväksymme lähimmäisemme puutteet, ettemme pyri ensi sijassa muuttamaan häntä. Kuitenkin voimme osoittaa uuden näkökohdan, uuden lähestymistavan tarkastella hänen elämäntilannettaan. Tärkeintä on tulla hyväksytyksi, rakastetuksi. Näin parannamme elämämme laatua.

Tarvasjoen kirkko.

Minusta tuntuu, että monet ihmiset nykyään kokevat kirkon opin elämänläheiseksi kokonaisuudeksi. Raamatun perustotuudet on alettu mieltää elämää suojelevina ohjeina eikä niinkään tuomion sanoina. Olemme huomanneet, että tarvitsemme sellaisia normistoja ja auktoriteetteja, joihin voimme perustaa mielipiteemme, joiden mukaan voimme turvallisesti käyttäytyä. Raamatun antamat elämänohjeet ovatkin sellaisia elämää suojelevia lakeja, jotka nyttemmin on yleisesti todettu tarpeelliseksi. Yksi keskeinen totuus sisältyy sanoihin: "Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi." Lähimmäisen rakastamisen edellytyksenä on siis itsensä rakastaminen. Mutta jos ei rakaste itseään, on vaikea

rakastaa muita. Tähän kehään ei tarvitse jäädä, kun tietää, että on joku joka rakastaa aina. Hän on Jumala, joka on minut luonut ainutlaatuisiksi persoonaksi. Kristinuskon ydin onkin siinä, että Jumala hyväksyy ihmisen ehdoitta tarjoten anteeksiantamustaan.

Usko koetaan useimmiten yksityisiaksi. Siitä ei ole helppo keskustella henkilökohtaisella tasolla. Keskustelun suhteen meillä olisi oppimista, mutta tärkeää on myös sujuva kuunteleminen. Oppimista, tarkistamista varaa, olisi myös asenteissamme. Olemme jossain määrin taipuvaisia leimaamaan toinen toisiamme. Toisia pidetään tosiuskovaisina toisia lähes pakanoina. Kuitenkaan emme tiedä, vaikka osat vaihtuisivat Jumalan asteikossa. Olemme minikäläisiä tahansa, luulen että Hän ilahtuu meidän aidosta kiinnostuksestamme paitsi Häneen myös lähimmäisemme.

Kiinnostuksen on hyvä näkyä myös käytännön toimintana. Kirkossa voi käydä muulloinkin kuin jouluna. Lähimmäistä voi muistaa muulloinkin kuin nimipäivänä. Ehkä tekisi mieli opetella keskustelemaan. Sopivan ryhmän löytäminen seurakunnasta voi sen sijaan olla ongelma. Kenties samanmiehisiä löytyisi muitakin, jolloin voisi löytäytyä yhteen. Mahdollisuuksia varmasti löytyy, jos vain löytyy todellista mielenkiintoa. Hyvä on muistaa, että yhdessä parhaimmat vastaukset löydetään.

Kirkkoherran palsta:

Seurakuntalaiset kävivät vaaliuurnalla – saimme uuden kirkkovaltuuston

Äänestysprosentti Tarvasjoen seurakunnassa marraskuun seurakuntavaaleissa oli 32.12 %, mikä on reilusti yli keskitason. Kenties äänestysvilkkkaus olisi ollut vieläkin suurempi, jos olisi ollut useampia vaaliliittoja. Aikamme ihminen on tottunut valitsemaan mieleisestään ryhmästä. Olen sitä mieltä, että reilut tunnukset on saatava seuravissa vaaleissa esiin. Äänestäjällä on oikeus saada tietää, minkälaisille pyrkimyksille seurakunnan kehittämisessä äänensä antaa.

Kiitän nyt eroavaa kirkkovaltuustoa tehdystä työstä. Tämä kirkkovaltuusto liikkuu nyt historiaan valtuustona, joka uskalsi jyräyttää seurakuntatalon peruskorjaus-nimisen kivireen liikkeelle. Älkää nyt kuitenkaan jättäkö vapaaehtoista seurakuntatyötä, vaikka suurimman vastuun kantajan valjaista vapaudutte, olkaa mukana ja käykää kirkossa esimerkiksi muille.

Tervetuloa näihin valjaisiin, uudet valtuutetut! Saatte aikananne koulutusta vastuun kantamiseen seurakunnassa. Teidän on nyt valittava myös uusi kirkkoneuvosto ja uudet johtokunnat seurakunnan eri työaloille. Siinäpä teille on-

kin pohtimista joulunpyhiksi. Seurakunta, äänestäjät katsovat nyt teihin luottavaisesti. Olkaa tekin kirkonkäynnissä esikuvana muille!

Sitten vielä kerran uuden valtuuston kokoonpano:

Sipari Ritva sosiaalisihiteeri (uusi) 26 ääntä, Mäkinen Kalervo maanviljelijä 26 ääntä, Jussilainen Hilja rouva 25 ääntä, Lehtonen Sisko rouva (uusi) 22 ääntä, Kylänpää Liisi emäntä (uusi) 22 ääntä, Rönnemaa Hannu maanviljelijä 21 ääntä, Vastamäki Irja pankkivirkailija 22 ääntä, Knaapi Olavi maanviljelijä (uusi) 16 ääntä, Vyyryläinen Kerttu emäntä 20 ääntä, Tapani Seija emäntä (uusi) 13 ääntä, Pajula Toivo maanviljelijä (uusi) 17 ääntä, Järvinen Risto maanviljelijä 15 ääntä, Mahlamäki Sinikka lääk.vaim., emäntä (uusi) 12 ääntä, Laurila Erkki maanviljelijä 15 ääntä ja Nurmi Aino neiti (uusi) 12 ääntä.

Jouko Kyyrö

Suunnittelijan sana:

Tarvasjoen Seurakuntatalon rakennustyön nykyvaihe

Rakennustyöt seurakuntatalolla ovat edenneet jo niin pitkälle, että uudisosa otettiin vastaan 20. 11. -78. Pienehköjä ulkopuolisia töitä mm. ulkomaalaus jää vuodenaikasta johtuen suoritettavaksi keväällä -79 Uudisosa käsittää: vahtimestarin asunnon, diakonin toimiston ja yhteisen lämpökeskuksen. Vahtimestari on myös muuttanut uuteen, tilavaan asuntoonsa.

Vanhanosan töistä on tehty pääosin kaikki purkutyöt, uudet maanvaraiset lattiat sekä väliseinien muuraustyöt myös ulkoseinien koolaus on aloitettu. Työt ovat sujuneet suunnitelmien mukaan lukuunottamatta lattiota, jotka jouduttiin uusimaan kokonaan, kun purkutöiden yhteydessä paljastui, että lattian kannatinrakenteet olivat lähes tuhoutuneet.

Lattiatöiden aiheuttamasta viivytyksestä johtuen rakennustyöt valmistuvat 2–3 viikkoa sovittua myöhemmin, maaliskuun puolenvälin jälkeen.

Seurakunnan omien, rakennustyöhön kuulumattomien hankintojen osalta on suoritettu sähkölaitteiden ja seurakuntatalon keittiön keittiölaitte hankinnat. Suorittamatta ovat vielä ruokailu-

ja kahviastiojen, irtokalusteiden ja tekstiilien (pöytäliinat ja verhot) hankkiminen.

Ateriapalvelusta kiinnostuneiden määrä suoritettua kyselyn perusteella on 30–40 henkilöä, lisäksi tulevat vielä työpaikkaruokailut ja ne, joita tuo alustava kysely ei jostain syystä tavoittanut. Keittiötoimikunta tulee tekemään vielä tämän vuoden aikana esityksen Tarvasjoen kunnalle osallistumisesta vanhusten ateriapalvelun kustannuksiin. Mikäli kunnan päätös tulee olemaan myönteinen, aloitetaan lounasruokailun järjestäminen heti seurakuntatalon valmistuttua. Seurakuntatalolla voivat ruokailla myös muut kuin vanhukset, aterioitten hinnoittelu suoritetaan ns. omakustannushintaan. Ruokailutoiminnasta huolehtivan emännä toimi julistetaan haettavaksi ensivuoden alkupuolella.

Harri Hirsinummi

Kuvia seurakuntamatkoilta:

JOUKO KYRÖ
SEIJA AALTONEN

Kävimme Viipurissa.

Kolmårdenin eläintarhassa Ruotsissa.

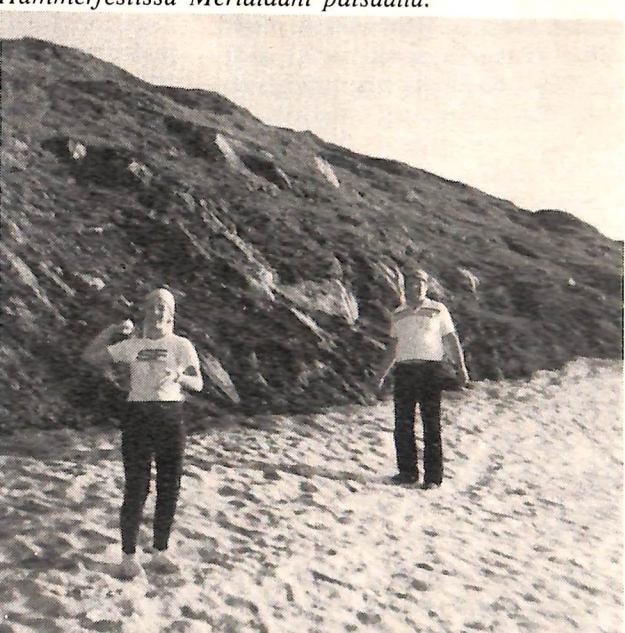
Poroja Hammerfestin keskustassa sunnuntaikävelyllä.

Auran ja Tarvasjoen vanhusten kerhot Hammerfestissa Meridiaani patsaalla.

Tarvasjokelaisia Jesusalemissa vuonna 1976.

Lumisotaa Norjan tuntureilla.

Tarvasjokea vuosisatamme alussa

Kiertokoulut olivat aikanaan tärkeitä kouluopetuksessa.

Tällaisessa koulussa aloitti tämän kirjoittaja opetuksen jo viisivuotiaana eli v 1903 kuten lastenkoulutodistuksestani näkyy. Koulua pidettiin mainitun vuoden syksyllä Yrjönkylän Herrasmannilla, syntymäkodissani joten ensimmäisestä koulumatkastani ei voi tällöin puhua. Myös ensimmäistä opettajavuottaan silloin piti Maria Krupula, joka pian muutti sukunimensä Seimeläksi. Hän on varmaan vieläkin monelle tuttu, toimihan hän opettajana Tarvasjoella 38 vuotta eli vuoteen 1941 asti. Hänellä olikin niitä ominaisuuksia, joita juuri alkeisaineiden opettajilta vaaditaan, sydämellisyyttä, rauhallisuutta mutta myös kurin pitoa.

Tarvasjoen pohjoispuoli oli jaettu Euran, Horristen ja Suurilan piireihin, joissa vuorollaan pidettiin koulua eri taloissa 65–70 päivää. Huoneistona joko salihuoneet tai tuvat. Talot suhtautuivat tällaiseen "valitusveroon" myötämieleisesti eikä ilmeisesti pahempia ikävyyksiä liene tapahtunut. Olihan talon pihamaa noin kolmen kuukauden aikana vilkkaiden poikien ja tyttöjen temmellyskenttänä, joukossa usein talon omakin oppilas.

Useimmille koulun käynti jäi kolmen kuukauden varaan vuodessa.

Kotini keskeisyydestä ja myös innokkaasta opinhalusta johtuen tämän kirjoittajan kouluvuodet 1903–07 tulivat kaksinkertaisina käytetyiksi sillä kävin niin Euran kuin Horristen koulupiireissä. Eräänä syksynä jopa Suurilan puolellakin, Maunulassa. Syksyiset säät ja vaikeahko koulutie Herrasmannin laajojen peltojen ja Kallelan kylän kautta koulutaloon keskeytti koulunkäynnin. Muutama viikkoinen oleskelu sisareni Helmin /Lyytinen/ luona Helsingissä korvasi kyllä koulunkäynnin. Avasihan pääkaupungin näkymät pikkupojan aivoihin poikkeuksellisia näköaloja.

Muistellessani kaikkia niitä taloja, joissa olin koulussa, tulee Euralta mieleeni Sillanpään eli ent.pappilan rakennus, joka oli isäni omistuksessa, edelleen Päivärinta ja Uusitalo sekä Knaapin piharakennus, missä isoisäni asusti. Kirkonkylän puolella oltiin Vähätalossa ja Uusitalossa sekä Horristissa olivat ainakin Hakamäki ja Frosti sekä Kallelassa Keskitalo koulupaikkoina.

Vaikka koulumatkan pituus saattoi ylittää kolmekin kilometriä, ei se tuntunut pikkupoikaa rasittavan, sillä innostusta riitti. Tosin pitkäaikaiset sadajat, lumituiskut paksulumisine teineen olivat niitä ikäviä puolia. Usein kävi niin, että "sontareki" täyttyi molemmilta puoliltaan, milloin näin onnellisesti sattui hevosmies tielle tulemaan. Siihen aikaan ei ollut kumikenkiä ja sadetakeja joten märkä oli takki ja koulutalossa sille piti löytyä jokin nurkka. Sen si-

Lapsuuteni joulukirkko

Yritän muistella ja teille kertoa varhaisimpia muistikuvia lapsuuteni joulukirkosta. Olin aamulla aikaisin lähtenyt äitini ja veljeni kanssa potkukelkalla joulukirkkoon. Jouluaamun taivas oli pakkasilman kuulas. Mieleeni on jäänyt kirkas tähdenlento. Kulkuset kilisivät, kun ihmiset ohitsemme kiisivät laukkaavilla hevosilla kilpaa kirkkoon ja samoin taas kirkon jälkeen valkenevassa aamussa kotiin. Muistikuvista piirtyy kauniimpana valoisa joulukirkko sisältä. Kynttilöitä on paljon palamassa. Kirkkokuoro laulaa urkuparvella. Kanttori johtaa voimakkaasti käsillä viittoillen kuoroa. Enää en muista kuka

lienee ollut kanttorina? Ehkä hän vielä oli J. Heerman. Papista ei minulle ole jäänyt minkäänlaista muistikuvaa. En myöskään muista jouluevankeliumia, enkä siitä julistettua saarnaa. Vain urkujen ihmeellinen soitto on jäänyt mieleeni ja kuoron laulu.

Ehkä näin on käynyt monelle minun laillani: joulusanoma on unohtunut. Ihmiskunnan muisti on lyhyt. Siksi täytyy meille joka jouluna julistaa joulun ilosanomaa: Teille on syntynyt Vapahtaja. Jouluna tullut Jeesus on meidän syntimme sovittanut ja avannut tien iankaikiseen elämään. Tätä pelastusarmoa meille tarjotaan. Se on meille lahjaksi

annettu: Jeesus on paras joululahja.

Vaikka lapsuuteni temppeli, Tarvasjoen kaunis kirkko, on minulta kadonnut tuonne taivaanrannan taa, enkä voi sitä enää nähdä joka päivä kuten lapsuudessani, niin muistoissa voin sinne palata yhä uudestaan. Voin palata lapsuuteni jouluiheen temppeliin ja tehdä kuten runoilija näyssään: Ristihin mä kädet lasken hiljaa vain, juhlallinen outo tunne rinnassain, soitto kaikuu, virsi raikuu ylistystä Jeesuksen.

Olכון joulusi hyvä ja siunausrikas.

Ilmari Haapanen

E.U. Yrjänä /ent. Fingerroos/

[illegible]

Hilja Äikää

Näkymiä Tarvasjoelta

Tarvasjoella menee melko hyvin meneillään olevasta taloudellisesta la-
masta ja kireän rahan ajasta huolimatta. Kunnan kehittämistyö on voinut jat-
tua häiriintymättömästi laadittujen
suunnitelmien mukaan. Kunnan kehittä-
mistyö on ollut vielä melko pitkälti
ns. perusedellytysten luomista, kuten
maanhankintaan, kaavoitukseen ja ve-
sihuoltoon liittyviä tehtäviä.

Viimeisten kolmen vuoden aikana on
rakennettu vesihuoltolinjoja keskusta –
Juvan alueelle yhteensä nelisen kilomet-
riä. Rakentaminen on osaltaan johtunut
vesihallituksen määräyksestä, jonka
mukaan kunnan keskustan ja Juvan
alueen jätevedet tulee johtaa puhdistus-
laitoksen kautta 1. 7. 1979 alkaen. Sen
jälkeen, kun runkoviemärit saatiin val-
miiksi, aloitettiin jätevedenpuhdistus-
mon rakentaminen kuluvan vuoden lop-
pukesällä. Puhdistamo valmistuu tou-
kokuun 1979 loppuun mennessä. Tä-
män jälkeen on keskusta-alueen vesi-
huoltotyöt pienehköjä sivuhaaroja lu-
kuun ottamatta rakennettu valmiiksi.
Tämän jälkeen tulisi katseet kääntää
haja-asutusalueille. Tulisi kartoittaa ne
kunnan osa-alueet, joissa vesipula tai
veden huono laatu on kiusana. Samalla
on myös selvitettävä, löytyykö kunnas-
ta uusia riittäviä vesivaroja. Nykyisten
keskusta-alueiden tarpeita palvelevien
vedenottamoiden varaan ei voida rak-
entaa haja-alueiden raakavesihuoltoa.
Mikäli uusia riittäviä vesivaroja löytyy,
voitaisiin esimerkiksi perustaa haja-
alueita varten vesiosuuskunta, jonka
tehtävänä olisi toteuttaa haja-alueiden
"vesittäminen". Rakentaminen olisi
näin taloudellisesti helpompaa, sillä
osuuskunnalle korkotukilainat ovat
huomattavasti pidempiaikaisia kuin
kunnille. Haja-asutusalueiden kiinteis-
töt voisivat liittyä osuuskunnan verkos-
toon samoilla ehdoilla kuin kunnankin
verkostoon voi liittyä. Kunta puoles-
taan vastaisi mahdollisista nettotappi-
oista.

Virolan rakennuskaava-alueella kun-
nallistekniikka on kaava-teiden raken-
tamisen loppuunsaattamista vaille val-
miina. Kaava-teiden rakentamiseen on
varattu vuoden 1979 talousarvioehdo-
tuksessa 70.000 markan määräraha.
Tontteja on tällä hetkellä myyty 21 kpl.
Lisäksi on suhteellisen varmoja tontti-
varauksia 4 kpl. Parhailaan on 12
omakotitaloa rakenteilla. Jo nyt voi ha-
vaita, että alueesta tulee viihtyisä ja
edustava.

Mitä Tarvasjoen kunnan ensi vuoden
talousarvio tuo tullessaan? Ensi sil-
mäyksellä voi todeta, että talousarvion

loppusumma on n. 450.000 markkaa
pienempi kuin kuluvan vuoden talou-
sarvion.

Ensi vuoden talousarvion loppusum-
ma on n. 7,6 milj. markkaa. Verotuksel-
la tästä katetaan n. 50 %. Veroäyrimää-
rän on arvioitu nousevan runsas 6 %.
Vuoden 1979 ennakkoveroäyrimin hin-
naksi on päätetty 15,5 penniä. Talou-
sarvio ei sisällä mitään merkittävää
uutta. Nykyinen palvelutaso säilyte-
tään. Kuntalaisilla on käytettävänä,
voi sanoa, kaikki lakisääteisesti kuntien
hoidettavaksi määrätty palvelut. Tosin
joidenkin palveluiden saavutettavuus ei
ole paras mahdollinen. Uusia virkoja tai
toimia talousarvio ei sisällä.

Kunta pyrkii omalta osaltaan helpot-
tamaan nuorisotyöttömyyttä. Ensi vuo-
den talousarviossa on kolmessa eri koh-
dassa määrärahat nuorten työllistä-
miseksi. Yksi nuori palkataan valtion
työllistämistuella kotipalveluun puolek-
si vuodeksi. Kesän ajaksi palkataan
yksi nuori urheilulautakunnan alaisuus-
teen. Rakennustoimistossa parhaillaan-
kin oleva virastotyöntekijän palveluai-
kaa jatketaan vielä ensi vuoden puolella
parilla kuukaudella.

Edelleen muutamia yksittäisiä poi-
mintoja talousarviosta: kunta kustantaa
edelleen lukiolaisten oppikirjat ja ope-
tusvälineet, pääkirjaston aukioloaika
lisääntyy kahdella tunnilla, kunnan mu-
seotoimintaa on myös muistettu lähin-
nä kiinteistöjen korjausmäärärahoilla,
yksityisteille on varattu 80.000 markan
määräraha jaettavaksi avustuksina.
Nuortentalo Tarvas-Hovin taloudellisia
vaikeuksia helpotetaan 100.000 markan
määrärahalla, keskustan puistoalueiden
ja kunnan muiden kiinteistöjen ilmettä
pyritään parantamaan erinäisillä istu-
tuksilla jne.

Vaikka ensi vuosi talousarvioehdo-
tusta silmäiltäessä näyttääkin investoin-
tien osalta edellisuosia rauhallisem-
malta, niin jotain mielenkiintoista siltä-
kin puolelta löytyy. Eräänä kohteena
mainittakoon Horristen koulun muutos-
työt. Nämä muutostyöt pitävät sisäl-
lään WC tilojen ja veisto- ja metalli-
työtilojen rakentamisen.

Ensi vuotta ajatellen sopii vain toi-
voa, että työllisyystilanne pysyy kun-
nassa vähintään yhtä hyvänä kuin tä-
hänkin saakka. Toinen varmaankin
kaikkien yhteinen toive on, että ensi
kesä ja syksy olisivat säiden puolesta
parempia kuin kahtena edellisenä vuon-
na.

Stig Nyberg
Kunnanjohtaja

Kireä rahatilanne

Syksyn sääolosuhteet ovat aiheut-
taneet maataloudelle jo toisen perä-
kaisen katon. Varsinaisilla viljanvilje-
lyalueilla on leipäviljasato lähes mene-
tetty ja rehuviljakin on vain osaksi
kauppakelpoista. Viljelijöiden kärsimis-
tä vahingoista ei vielä ole lopullista ar-
vioita, mutta tappiot nousevat useihin
satoihin miljooniin. Edessä ovat vääjää-
mättömästi vaikeat ajat. Kaikkein vai-
keimmassa asemassa nähdäkseni ovat
sellaiset tilat, joissa hiljattain on tapah-
tunut sukupolvenvaihdos. Näitä rasitta-
vat huomattavan korkeat, jopa usean
sadan tuhannen markan velat. Apua on
sis saatava ja pian, mutta mistä, siinä
ongelman ydin.

Tässä tilanteessa ovat myös paikka-
kunnan rahalaitokset erittäin tukalan
tosiasian edessä, sillä auttamishaluk-
kuutta olisi vaikka millä mitalla, mutta
resurssissa ei tunnu olevan riittävästi
varaa. Toivottavasti meneillään olevat
yhteistyöneuvottelut paikallisten pank-
kien ja keskusrahalaistosten välillä tuo-
vat myönteisen ratkaisun tähän vaike-
aan pulmaan.

Nyt jos koskaan toivon myös asiak-
kaiden tiedostavan entistä enemmän tä-
män kireän rahatilanteen ja aina kun in-
vestointi hanke tulee ajankohtaiseksi,
aloittamaan hankkeen toteuttamisen
yhteisneuvottelulla pankkinsa kanssa.
Näin, menetellen paikallinen pankki
pyrkii asiakkaansa kanssa neuvotellen
löytämään kussakin yksittäistapauk-
sessa ratkaisun vaikeaan tilanteeseen ja
auttamaan asiakkaansa selviytymään
kriisikauden yli kohti parempia aikoja.

Paikallinen osuuspankki tässä vaike-
assa tilanteessa tuntee vastuunsa asik-
kaitensa rahoittajana ja raha asioiden
hoitajana.

On huomattava, että vaikka valta-
kunnallisesti puhutaankin rahamark-
kinoiden kevenemisestä, ei tämä ilmiö
ole ollut havaittavissa Tarvasjoella. Tä-
hän on helppo löytää vastaus, sillä toi-
mialueemme on voimakkaasti maata-
lousvaltainen ja jo toinen peräkkäinen
palkaton vuosi tämän elinkeinon har-
joittamisesta on ollut omiaan vetämään
rahamarkkinat kireälle ja ilmeneet syn-
kiksi. Kaikesta huolimatta tällä kertaa
toivotaan hartaasti menevän kahden
kolmannetta, sillä usko maatalouden
parempiin päiviin elää voimakkaasti
yhä. Eiköhän sentään kahden katon
jälkeen tule kunnan sato.

Martti Räsänen

Pankkitoiminnan kehityksestä Tarvasjoella

Pankkitoiminta on muuttunut 1960-
luvun alusta tämän vuosikymmenen
loppupuolelle hyvin paljon. Asiakkai-
den käynnit pankissa olivat vielä 60-
luvun alussa vähäisiä. Hyvin tavallisia
olivat sellaiset päivät, jolloin kävi 2–5
asiakasta. Nyt asia on toisin. Sanoma:
"Käythan kaupassakin joka päivä" on
mennyt perille. Tuntuu, että pankissa-
käynti oli vielä silloin arvostettu tapah-
tuma. Käynti oli lähinnä rahan tuomis-
ta tai hakemista. Useinmiten tuomista,
sillä vielä silloin rahaa tuli talouksiin
kotiin. Noihin aikoihin tekivät tuloaan
käyttötilit. Silloin puhuttiin huoltotileis-
tä tai maksupalvelutileistä. Näiden ti-
lien myötä alkoivat pankkien kampani-
at rahavirtojen ohjaamiseksi rahalai-
toksiin.

Nykyään ei rahaa juurikaan enää
kotiin tule, vaan on se haettava pankis-
ta, kirjoitettava shekki tai käytettävä
luottokorttia. "Kaikki maksut voit
maksaa pankkiin". Nykyään miltei
kaikki, mikä vähänkin viittaa rahaan,
toimitetaan pankissa, jopa verokirjojen
täyttämistä alkaen. Pankkipalvelujen
yleistymistä kuvaa selvästi sekin, että
Tarvasjoen Säästöpankissa oli tilita-
pahtumia 60-luvun alussa päivittäin
keskimäärin 15 ja nyt niitä on noin
200. Samaan aikaan on Tarvasjoen vä-
kiluku pudonnut 2200 asukkaasta 1700
asukkaaseen.

Pankkimme muutti 1950–60 lukujen
vaihteessa uuteen toimitaloon. Rakennus-
nusta suunniteltaessa ehdotti arkkitehti
öljykeskuslämmitystä. Peläten yleistä
mielipidettä päätti pankki kuitenkin
tehdä puulämmityksen, oltiinhan maa-
seutupitäjässä. Lämmitys muutettiin
sitten myöhemmin öljylle. Aikaa kuvaa
myöskin se, että arkkitehti määräsi
puuistutuksia pankin edustalle. Kun
katselee nykyistä liikettä pankin pihal-
la, käsittää hyvin etteivät puut siinä
kauan säilyneet, koska rautatolpatkaan
eivät näy kestävä.

Merkillepantavaa on, että aivan vii-
me vuosina on pankkitekniikka kehiti-
tynyt enenevästi kiihtyvää vauhtia
ATK:n myötä. ATK antaa leimansa
miltei kaikille toiminnoille.

Tuntuu, ettei ilman ATK tultaisi
enää toimeenkaan, kuitenkin sekin on
pankkitekniikassa vasta kehitysvaihees-
sa.

Matti Laaksonen

Tukkipomo Tikkanen

Tikkanen oli joka suhteessa mielen-
kiintoinen persoona: lyhyt, tanakka,
pujopartainen äijänkakkara, jonka terä-
väkatseiset pienet silmät tähyilivät tuu-
heiden kulmakarvojen alta. En tiedä
millä perusteella Tikkanen oli valinnut
kotini kahvinkeittopaikakseen, mutta
niin se vain oli, että keväisin kuin uito-
taas käynnistyivät Tarvasjoessa, Tik-
kanen saapasteli meille.

Ei ollut ihan pikku juttu tämä kah-
vinkeitto. Tikkanen toi mukanaan raa-
koja kahvipapuja, mitkä piti ensin pais-
taa tummiksi. "Pöönät" jauhtaa rousku-
tettiin sen jälkeen hienoksi, ennen kuin
kahvi oli valmis pannuun kaadettavak-
si. Eikä se kahvi totisesti ollut mitään
litkua, minkä Tikkanen komensi keittä-
mään. Sellaista sen olla piti, että se jo-
ten kuten juoksi ulos pannun nokasta.

Milloin hän liikkui maantiellä tai jo-
kivarressa, edelsi häntä aina voimakas
"hokmannin haju". Maantietä kulkies-
saan hän hyräili jotain sävelentapaista.
Usein keikkui hänen olkapäällään kim-
ppu ruskeita, yksipohjaisia lapikkaita.

"Nyö on miun kotipitäjässään Raatlam-
mill suutaroitu ja on tosi hyvvee nah-
koo. Ni et kyllä niit vaan ostoo kelpoo",
kehui Tikkanen lapikkaitaan kaupiten.

Tikkanen oli erittäin suurin valtuuk-
sin toimiva pomo puulaakissaan. Hän
osti metsät ja ajatti tukit Tarvasjoen tai
Paimionjoen rantaan. Uittoon pyrkijöi-
tä oli aina runsaasti tarjolla. Kun joku
uskalsi tiedustella, mitä päiväpalkkana
maksetaan, oli vastaus: "Kylläs markan
saat, vaikkas seipään seisoisit, Kaato-
ja hevosmiehiä hän usein hartaasti kiro-
si, kun ne eivät noin vain tyytyneet
hänen tarjoamiinsa taksoihin.

Eräs marttilalainen, jolle kai vene ja
varsinkin airot olivat utoja kapinoita,
yritti soutamalla kuljettaa uppotukkia
veneene perässä. Hyvästä yrityksestä
huolimatta, airot senkuin vain hosiivat
tyhjää ilmaa veteen sattumatta. "Sauvo,
sauvo sinä Marttilan konna, ei vedessä
kantoja ole, "oli Tikkanen kehoitushuu-
to. Jos uittomiehiä sattui joskus seiso-
maan useampia rannalla ryhmässä,
kuului tiukkaääninen komennus: "Piru-

aks siällä rykelmässä seisotte, kuin kär-
päaset lehmän sonnass, Töihin vaan ja
äkkii."

Äidilleni tuon Hokmannia ryyppää-
vän ja lapikkaita kauppaavan tukkipo-
mon katoaminen Tarvasjoen maisemis-
ta, tuotti vähäisen pettymyksen. Niistä
kahvinporoista, joita aina jäi pannun-
pohjalle paksu kasa, kun kahvi oli juo-
tu, keitti äiti vielä monet kerrat kahvilta
maistuvaa lientä. Se oli sittenkin monta
kertaa maistuvampaa ainetta, kuin oh-
rasta kärytetty kahvi. Tikkanen kahvilla
elettii useina vuosina, kun hän johti
uittoja Karinaisista aina Paimion sahal-
le asti. Varsinkin kun Tarvasjoessa ole-
vat Papin-, Sahan- ja Kaljunksokset vii-
västyttivät uittoja joskus viikkokausia
riitti kahvinkeittoa ja poron tuloa aika
pitkälle. Kymmeniin vuosiin ei enää
Tarvasjoessa ole tukkia uitettu ja tukki-
pomo Tikkasesta on jäljellä vain muis-
tot.

Oskaripoika

**MITÄ
JOULULAHJAKSI?
MENESTYKSEKÄÄNÄ
JATKUU
KRISTILLINEN LEHTI
JOKA KOTIIN
-KAMPANJA.
HYVÄN LEHDEN
VUOSIKERTA EI OLE
TYHJÄNPÄIVÄINEN
LAHJA.**

ASIAMIEHET